

Un număr vechiu 2 lei

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE

D I R E C T O R : C I R U E C O N O M U

Licențiat în drept din Paris, Procuror-General la Inalta Curte de casație

PRIM-REDACTOR: ION N. CESARESCU

REDACTOR-PROPRIETAR: I. S. CODREANU

ABONAMENTUL

Pe an, în România	40 lei
6 luni	20 "
3 luni	10 "
Străinătate: 50 lei pe an, 25 pe 6 luni	

*Apare de două ori pe săptămână
sub redacțiunea unui comitet*

Abonamentele se plătesc totdeauna înainte.

Redacția & Administrația
București, CALEA RAHOVEI—5
Lângă Palatul Justiției
TELEFON № 16/98

S U M A R

Despre contractele embaticare ale viilor distruse de filoxeră,
de d-l Dr. G. Mandy.

JURISPRUDENȚĂ:

Curtea de casație, s. III: C. F. R. cu Lazăr și I. Kuhnberg;
Trib. Putna, s. I: Dr. Constantin Mancaș cu Natalia și Căpi-
tan Olănescu.

DESPRE CONTRACTELE EMBATICARE

ALE

VILOR DISTRUSE DE FILOXERĂ

(Codul Caragea, Partea III-a, Cap. V, § 5)

Urmare *)

IV.—Codul Napoleon

Trecem sub tăcere legislațiunea revoluționară a Franței. Ea a avut o durată prea efemeră ca să fi putut avea vreo înrăurire asupra embaticului român. Ajungem astfel la actuala legislațiune franceză.

Nici Codul Napoleon, nici lucrările preparatorii nu vorbesc despre emfiteoză. Complexul lucrărilor premergătoare ale Codului Napoleon, în ceea ce privește locațiunile, închirierile și arendările, sunt în număr de trei și nu pomenesc despre emfiteoză.

1° Expunerea de motive, rostită înaintea Corpului legislativ de către consilierul de Stat Galli, în ședința din 9 Ventose, anul XII;

2° Raportul cetățeanului Mouricault, rostit înaintea tribunatului în numele secțiunii legislative, în ședința din 14 Ventose, anul XII;

3° Discursul rostit înaintea Corpului legislativ de către cetățeanul Joubert, în ședința din 16 Ventose, anul XII.

Din această tăcere doctrina franceză conchide că emfiteoza este pur și simplu abrogată prin Codul Napoleon. (Troplong: «Echange et Louage»,

Vezi *Curierul Judiciar*, No. 15 din 1909.

I, No. 55; Duranton, IV, No. 177; Guillaud, I, No. 36; Laurent, XXV, No. 38; Baudry-Lacantinerie, III, No. 656; Aubry et Rau, IV, p. 469, § 364, etc.).

Doctrina franceză comite astfel o erezie juridică, ușor de dovedit.

1° Tăcerea codului nu însemnează prohibițiune. Tot ce nu este formal interzis este permis, cât timp nu s'a șters din cod articolul formal dupe care acordul părților formează lege între ele;

2° Dovada cea mai bună că embaticurile sunt permise și sub Codul Napoleon este legea interpretativă din 21 Iulie 1826, care confirmă un pact emfiteotic, conchis între secretarul de Stat al casei regale și orașul Versailles, în anul 1821, adică dupe punerea în aplicare a Codului Napoleon.

Tăcerea Codului Napoleon se explică ușor. Pe de o parte autorii codului n'au vrut să desființeze emfiteoza, pentru a nu lovi în prea multe drepturi câștigate. Pe de altă parte nu se putea ca, în așa scurt timp, dupe marea revoluțiune, legislatorul să aibă aerul că face concesii vechiului regim. Este știut că, acolo unde Codul Napoleon a fost silit să mențină expresiuni consacrate ca, de pildă: «servituți», lucrările preparatorii arată că legislatorul se scuză și explică că acest cuvânt nu are nici o semnificare de robie în sensul vechiului regim: «*A jamais abolie!*»!

Iată de ce Codul Napoleon, vrând să menajeze susceptibilitatea guvernului revoluționar, n'a pomenit de loc emfiteoza. Părerea noastră este deci, că, în lipsa unui ext precis de lege, această instituțiune trebuie regulamentată dupe prescripțiunile dreptului roman.

Jurisprudența franceză este unanimă a recunoaște că Codul Napoleon n'a abrogat emfiteoza; dar pentru ea, astăzi încă, vorba lui Dumoulin: «*Verbum emphiteusis est æquivocum*», este un adevăr necontestat.

Greșeala jurisprudenței franceze constă în a cer-

cetă cu lupa fiecare cuvânt din pactul supus judecății, pentru a-l clasa printre diferitele contracte consensuale și apoi a se pronunța dupe această clasafie imaginară.

Consecința acestui procedeu greșit este că jurisprudența franceză rătăcește într'un haos de nedescris. Ar fi trebuit să stabilească elementele emfiteozei și apoi să cerceteze dacă pactul supus judecății conține sau nu aceste elemente.

Prin faptul că ea depune toate eforturile sale în ghicirea intențiunii părților, fatalmente născoceste zilnic un alt element, pretins caracteristic, al emfiteozei. Acest procedeu greșit e caracterizat de francezi prin proverbul: «*Attacher la charrue devant les boeufs*». Câteva pilde vor ilustra aberațiunile jurisprudenței franceze.

Emfiteoza ar exista dacă se transferă un *quasi-domaine*!!!! (Trib. Alger, 8 Aprilie 1878).

Emfiteoza ar exista dacă s'a interzis cedarea contractului!!!! (Casație, 6 Martie 1861):

Concedarea unui teren, *fără nici o redevență* anuală, pe timp de 20 ani cu obligațiunea de a construi, a fost declarată emfiteoză!!!! (In loc de contract nenumit). (Trib. Paris, 3 Fevruarie 1836).

Faptul că redevența este minimă și că există obligațiunea de a îmbunătăți terenul n'ar fi un element doveditor de existența emfiteozei. (Cas., 12 Martie 1845).

Concluziunea acestui scurt studiu asupra doctrinei și jurisprudenței franceze moderne va fi deci sfatul, să ne ferim de una și de alta, căci nu ne dau soluțiunea chestiunii ce studiem.

V.—Dreptul belgian

În Belgia, legea din 10 Ianuarie 1824 a reînființat, în mod expres, emfiteoza, cu reguli speciale, ce nu mai au nimic comun cu cele din dreptul roman. Termenul emfiteozei nu poate fi mai scurt de 27 ani, nici mai lung de 99 ani. Tot atât de lung poate fi și orice contract de închiriere-arendare; dar pe când emfiteoza transferă drepturi reale, închirierea dă numai drepturi personale. Canonul emfiteozei belgiene poate fi foarte serios, absolut proporționat cu valoarea rentabilității anuale a imobilului, ca și câștiul unei arende.

În fine, embaticarul belgian, afară de stipulațiuni formale, nu este obligat să îmbunătățească imobilul.

Emfiteoza belgiană nu se distinge deci de locațiunile obișnuite, decât prin transmiterea drepturilor reale, adică prin dedublarea proprietății. Credem însă că, dacă legislatorul belgian n'a găsit un motiv mai puternic, pentru a reînființa emfiteoza, decât consacrarea unui princip

periculos, n'a dorit îmbunătățirea imobilului, n'a urmărit nici măcar un scop social, acela de a permite oamenilor săraci să se bucure de roadele unui imobil, fără să riște vr'un capital; dacă și canonul este tot atât de serios ca și câștiul unei arende, atunci legislatorul belgian a făcut o operă inutilă, sterilă și periculoasă.

Cu toate că art. 15 și 16 din acea lege prevăd anularea pactului emfiteotic prin «*notabilă degradare a imobilului*», totuș suntem de părere că nici doctrina, nici jurisprudența belgiană, nu trebuie cercetate pentru deslegarea chestiunii noastre.

VI.—Vechiul drept român

România, care timp de secole întregi a trecut prin toate nesiguranțele pricinuite de dominațiunea străinilor și de incursiunile dușmanilor, trebuiă, în mod fatal, să adopte expedientul emfiteozei romane. Această nesiguranță n'a fost singura să necesiteze la un moment dat adoptarea emfiteozei; ea nici n'a fost motivul principal. Într'adevăr, moșiile aparțineau de obicei unor boeri destul de puternici, pentru ca fluctuațiunile politice, resturnările și întronările, precum și pericolul invaziunilor să nu poată îngrija peste măsură pe proprietarii români. Adevăratul motiv, pentru care s'a înființat și la noi emfiteoza, a fost lipsa de brațe pentru munca câmpului, lipsa de sate în apropierea moșiilor. Această lipsă ne putând dură mereu, se vede că și emfiteoza noastră nu putea avea decât un caracter timporar și de expedient.

Această observațiune este importantă pentru deslegarea chestiunii noastre. Ea va explica diferențele ce există în regulamentul emfiteozei dela o epocă la alta, și din Muntenia în Moldova, dupe cum populațiunea a fost mai deasă sau mai rarită; cu alte cuvinte, dupe cum embaticarii se găseau mai ușor sau mai cu anevoie.

Cu toate aceste schimbări, nu trebuie să uităm punctul principal, anume că am împrumutat emfiteoza direct din legislațiunea bizantină, și că la noi, ca și sub imperiul roman decadent, trăsăturile caracteristice ale emfiteozei erau:

- 1° Durata nelimitată a concesiunii;
- 2° Modicitatea otașniței;
- 3° Obligațiunea de a îngriji (și pe cât se poate de a ameliora) imobilul concedat;
- 4° Transferarea de drepturi reale asupra embaticarului.

Să vedem acum aplicarea acestor patru reguli în vechiul drept român și cum desleagă el chestiunea noastră.

Până la 1780 erau în vigoare, atât în Muntenia, cât și în Moldova, Basilicalele, adică ve-

chiul drept romano-bizantin. Până la 1780, fără îndoială, se aplică rescriptul lui Zenon, adică desființarea embaticului prin schimbarea intimă a substanței bunului embaticat.

Avem deci, în primul rând, tradiția și bunul simț al premergătorilor noștri, în favoarea teoriei ce o susținem în mod absolut dezinteresat, de oarece nu posedăm nici moșii, nici vii, nici locuri date cu embatic.

Dela 1780—1817 domnează în Muntenia Codul lui Ipsilanti. Acest cod este o traducere, foarte prescurtată, a Basilicalelor. În el nu găsim mai nimic, relativ la chestiunea emfiteozei. În primul rând trebuie deci să admitem că și la acea epocă se aplică tradiția și rescriptul lui Zenon, în lipsa unui text precis, pentru deslegarea chestiunii ce ne preocupă.

Totuș putem spicui un text de lege care pare că vine în favoarea afirmațiunii noastre. Facem aluziune la § 5 din capitolul intitulat: «Cele drepte ale stăpânilor ce au asupra locuitorilor» și care glăsuște astfel:

«Când *nemernicul*, adică locuitorul ce șade pe moșia altuia, își va părăsi via lui în trei ani deplin nelucrată, atunci stăpânul moșiei să arate Domniei mele și, dându-se știre, și încă de un an soroc, de nu o va lucra nici într'acel an, atunci s'o stăpânească stăpânul moșiei.

Însă aceste soroace de 3 ani și de unul, să se caute când nu se va întâmpla vre-o întâmplare de mare nevoie (răsboiu).

Să comentăm acest text. El se referă la *nemernici*. Acest cuvânt este traducerea exactă a cuvântului francez «*vilain*» (din neolatin: *villanus*, format de *villa*, casă țărănească). Acest cuvânt, «*vilain*», arată pe omul dela țară, pe plugar, pe colonist.

Am arătat că cauza principală, pentru care am adoptat emfiteoza română, a fost tocmai lipsa de brațe, colonizarea moșilor noastre. Textul citat prevede deci pe plugarii coloniști cărora li s'a dat, pentru a le fixa, o vie, cu îndatorire să o îngrijească. Dacă ei nu se vor ține de obligațiunile lor, moșierul își va relua stăpânirea viei, adică emfiteoza va fi anulată. Legislatorul prevede cazurile de forță majoră, răsboiu, etc.; dar dacă aceste cazuri de forță majoră au dispărut, legea se aplică, fără îndoială, cu toată rigoarea ei;

Această severitate se explică. Neîngrijirea unei vii timp de patru ani are consecințe mult mai grave decât nesemnarea cerealelor. Chiar Pothier (op. cit., p. 428) zice:

«*Cette obligation consiste à faire aux bâtimens toutes les réparations nécessaires ; à ne point laisser en friche et sans culture les terres qui au temps*

du bail étaient cultivées ; à provigner les vignes, à les renouveler lorsqu'elles deviennent trop vieilles».

Dacă simpla neglijență atrăgea dupe sine anularea pactului embaticar, cum de nu s'ar fi admis aceeași soluțiune, când via ar fi fost completamente distrusă (de pildă de dușmani) și nemernicul în imposibilitatea materială (fiind sărac) să replanteze via în termen de patru ani.

Codul lui Donici, care dela 1814—1817 eră în vigoare în Moldova, este tot o traducere prescurtată, dar mai completă, a Basilicalelor. În acest cod emfiteoza, pentru prima oară, ia numele de năimeală și este regulamentată în capitolul 15. Două texte oferă un interes în chestia ce ne preocupă.

Articolul 1 definește năimeala:

«Năimeala sau orânduire este când cineva su-pune drept lucrul său la altul, pentru ca să ia plată și acela să ia folosința și rodirile lucrului; și este una din tocmele ce urmează *dreptății neamurilor*, câștigând orândariul politicească dreptate asupra lucrului spre a-l stăpâni cu hotărîtă vreme și a lua rodirile. Însă rodirile acelea cari se pot lua și se pot deosebi *fără a se sminti lucrul*».

Această prescripțiune de a nu sminti lucrul este reproducă și la cap. IX, § 3.

Articolul 2 spune formal: «Păzindu-se lucrurile într'o întregime și nevătămare de către acel ce câștigă folosința lui».

De observat este faptul important că însuș Donici se referă la tradiție, prin cuvintele: «*dreptății neamurilor*» și că schimbarea naturei lucrului embaticat este formal interzisă.

În fine, acest articol mai adaugă:

«Întâmplarea cea ne nădăjduită din Dumnezeiasca urgie, precum: din nerodire, pentru secetă, sau pentru potop de ploi, sau din întâmplare de foc ce nu se poate întâmpina, sau din cutremur, sau altă nerodire, pravila nu o socotește spre păgubirea celui ce a dat lucrul său prin năimeală; însă iarăș scrie pravila ca să socotească judecătorul cu milostivire și să scadă după cuviință pre acel ce au luat lucrul prin năimeală, cum și cele ce a dat lucrul său, să ierte și să scadă celui ce l-au luat prin orânduială».

Cu alte cuvinte, dupe codul lui Donici, numai în caz de simplă nerodire din cauză de forță majoră magistratul eră suveran apreciator pentru a judecă împrejurările și pentru a dispune menținerea sau desființarea pactului de năimeală, având în vedere, în primul rând, interesul proprietarului și apoi numai acel al embaticarului. În acelaș sens glăsuște și art. 8 din acelaș capitol. Blandețea legislatorului din Moldova se explică prin multe împrejurări, din cari una singură ne intere-

sează: lipsa mai simțitoare de brațe. Dar dacă vătămarea adusă bunului embaticat ar fi atins natura intimă a bunului, fără îndoială pactul s'ar fi anulat, conform tradițiunii.

Dela 1817—1832 domină în Moldova Codul Calimach, care prevede în mod neîndoelnic, în articolul 1537 și 1538, chestiunea ce ne preocupă.

Art. 1537: «Nu se pierde proprietatea folosinței ce se ia de pe fața locului, din pricina stricăciunii răsadurilor, a copacilor și a zidurilor».

Art. 1538: «În câtă vreme va rămâne încă o parte a locului, poate proprietarul folosirii să resădească noi răsaduri și să zidească noi ziduri, de va voi să plătească prețul nămirii».

În Moldova, deci, sub imperiul Codului Calimachi, chestiunea nu sufereă nici o discuțiune. Embaticarul, numit bezmănarul, sau mai impropriu proprietarul folosirii, în cazul unei distrugerii totale a sădirii sau a clădirii, aveă dreptul să rezilieze el pactul bezmănar sau să-l menție, continuând să plătească canonul, adică otașnița.

Această favoare exorbitantă, acordată nu proprietarului, ci tot embaticarului, se explică, precum am mai arătat, prin lipsa cea mare de brațe în Moldova.

Codul Calimachi este o legiuire foarte completă, cuprinde 2032 de articole, dintre cari 73 sunt consacrate bezmanului.

Nu tot așa stau lucrurile în Muntenia, sub Codul Caragea. Acesta nu consacră decât 5 articole embaticului, numit pact de sădire. Două articole ne interesează.

Art. 3: «Sădirea să se urmeze întocmai dupe tocmeală».

Cu alte cuvinte, embaticarul nu are dreptul să schimbe speța plantațiunii.

Art. 5. «Când sădirea va fi zidire și va arde, sau se va dărâma cu totul, atunci, de nu va fi fost mai dinainte tocmite cum să se urmeze, să rămâie locul slobod în stăpânirea stăpânului său».

Diferența între art. 5 și art. 1538 ale Codului Calimachi este considerabilă. Se vede că clădirile distruse prin caz de forță majoră nu puteau fi reclădite de embaticar, în lipsa unei stipulațiuni formale. Pactul embaticar se desființase deci pur și simplu. Această soluțiune eră absolut juridică, de oarece nu poate exista contract fără cauză. Dacă Caragea a pus în aplicare acest principiu, cauza e că împrejurările i-au permis aceasta. Într'adevăr, știm că în Muntenia populațiunea a fost mai deasă, că embaticarii se găseau mai ușor și, prin urmare, conform eternei legi economice ale «ofertelor și cererilor» li se făceau mai puține concesiuni. Naște acum întrebarea dacă, sub imperiul Codului Caragea, ivindu-se plaga filoxerei, distrugerea unei vii ar fi atras

dupe sine și anularea pactului embaticar? Aceasta este miezul chestiunii noastre. Ca să o rezolvăm, trebuie să vedem mai întâiu câte feluri de embaticuri existau pe acea vreme. Nu cunoaștem decât șapte spețe:

1. Pentru clădiri (mai cu seamă mori);
2. Pentru fânețe;
3. Pentru cereale;
4. Pentru grădinărie (mai cu seamă în Ilfov);
5. Pentru pomi (mai cu seamă livezi de pruni);
6. Pentru lacuri și eleștee;
7. Pentru vii.

Or, Codul Caragea nu prevede, în mod formal, decât distrugerea clădirilor. Trebuie să ne întrebăm, deci, dacă ne găsim în fața unei enumerațiuni strict limitative, sau dacă legislatorul a statornicit *de eo quod plerumque fit*?

Cu alte cuvinte, trebuie să ne întrebăm dacă Caragea a prevăzut sau a putut prevedea și alte distrugerii decât cea a clădirilor și dacă în aceste cazuri ar fi vrut să mențină pactul embaticar.

În ceea ce privește fânețele, cerealele și zarzavaturile, nu începe nici o îndoială. Aceste trei feluri de sădiri se fac pentru mai puțin de un an, pentru un anotimp. Ele se resădesc regulat și proprietarul, arendașul, sau embaticarul, ori cine beneficiază de aceste produse, trebuie să sufere distrugerea lor prin caz fortuit ca: grindină, secetă, inundațiile, lăcustele, etc. Prin urmare, distrugerea totală a fânețelor, cerealelor și zarzavaturilor, nu putea atrage dupe sine desființarea embaticurilor. Într'adevăr, aceste sădiri nu sunt cauza legală a pactului embaticar. Pe câtă vreme nu e permis să se înlocuiască via prin cereale, în cazurile acestor trei feluri de plantațiuni ce ne preocupă acum, alternarea între ele este chiar indicată, adesea impusă, fiind favorabilă terenului embaticat.

În ceea ce privește pomii roditori, dacă se distrugeau numai fructele, vom da aceeași soluțiune. Embaticul va rămâne în ființă. Distrugerea unei livezi întregi de pruni, prin vreo boală ce ar uscă copacii din rădăcină, este încă necunoscută până azi. Tot atât de puțin am putea prevedea dispariția totală a unui lac, a unui eleșteu. Tot așa de puțin se putea prevedea în 1817 distrugerea unei vii prin filoxeră.

Putea oare Caragea să se gândească la distrugerea totală a unei livezi de pruni, a unui lac, a unui eleșteu, a unei vii prin filoxeră și să dispue, în mod formal, că totuși pactul embaticar va rămâne în picioare, de oarece el nu admite desființarea embaticului decât numai pentru clădiri arse? Cu alte cuvinte, putea oare Caragea să reguleze cazuri fortuite ne ivite până în 1817? Evident că nu. Tăcerea lui Ca-

ragea se explică prin faptul că nu cunoaște filoxera, prin imposibilitate de a o prevedea, iar nu prin voința sa de a nu anula embaticurile decât pentru distrugerea clădirilor prin ardere. Într'adevăr:

1° Pentru ce Caragea a admis el anularea embaticului pentru distrugerea unei clădiri? Evident, pentru că și-a făcut raționamentul următor: este cert că proprietarul imobilului primește aceeași otașniță, de pildă un leu pe an, fie că embaticarul se folosește de un imobil, fie numai de terenul ce purtase acest imobil. Tot atât de evident este că embaticarul este în câștig, de oarece el plătește numai un leu pe an, pe câtă vreme incasează de pildă 5000 lei, dacă există imobilul și 500 lei numai, dacă închiriază terenul de pildă pentru un depozit de lemne.

Din aceste două considerente vedem că nici interesul proprietarului, nici interesul embaticarului n'a putut călăuzi pe Caragea ca să redacteze art. 5 ce ne preocupă. Ce interes a avut deci în vedere Caragea? Interesul obștesc, interesul Statului, care vrea ca imobilele să producă cât de mult, pentru ca și veniturile Statului să fie cât mai mari. Dacă aceasta a fost călăuză lui Caragea, evident este, că n'a putut intra în gândul lui să facă o diferență, între distrugerea clădirilor și distrugerea unei vii, care este un fel de clădire *prin destinație*.

2° Propoziția noastră reiese până la evidență și prin răspunsul ce trebuie negreșit să dăm întrebării următoare: dacă presupunem că un pogon de țelină s'a dat cu embatic, și că acest teren dispăre printr'un caz fortuit, (cutremur, inundăție, roadere lentă, dar continuă, a unei ape mărginașe), care va fi soarta pactului embaticar? Codul Caragea nu prevede acest caz totdeauna posibil.

Se va găsi oare un juriconsult care să decidă că embaticarul va fi silit să plătească otașniță anuală, cu toate că obiectul folosinții a dispărut, sub motiv că § 5 din Codul Caragea e o enumerație strict limitativă? Evident că nu. O asemenea soluțiune ar fi absurdă. De ce? Pentru că sunt principii de drept ce nu au nevoie să fie exprimate în mod formal, de oarece ele constituiesc niște axiome, adică adevăruri nediscutabile, și nediscutate oriunde și oricând. Printre aceste principii sunt și condițiunile esențiale de validitatea oricărui contract: consimțământul, capacitatea, cauza și obiectul. Or, via este cauza embaticului.

Aceste observațiuni dovedesc că Caragea a statornicit *de eo quod plerumque fit*, și prin urmare trebuie să aplicăm principiul: *ab uno disce omnes*.

Am arătat, de altfel, cât de laconic este Codul lui Caragea în materie de embatic (cinci articole în loc de 73 în Moldova).

VII.—Codul civil român

Am ajuns astfel la legiuirea actuală, reglementată de articolul 1415 din Codul civil, care zice:

«Locațiunile ereditare, astăzi în ființă, cunoscute sub numele de emfiteuze ori embatic (bezman), se păstrează. Ele se vor reguła dupe legile sub cari s'au născut».

«In viitor ele nu se mai pot înființa».

Nu mai insistăm asupra expresiunii greșite de «*locațiunile ereditare*», întrebuintate de legislatorul nostru.

În decursul acestui studiu am avut prilejul să ferim pe cititorii noștri de această eroare grosieră.

Legislatorul român este azi dușmanul cel mai înverșunatal instituției emfiteotice. Această transformare a spiritului juridic se explică ușor.

Țara noastră trece printr'o eră de prosperitate, de liniște, de ordine. Ziua de mâine este asigurată tuturor. Orice s'ar întâmpla, proprietarii nu vor mai fi siliți să-și părăsească vetrele, să se ascundă prin munți sau să fugă peste hotare, pentru a lăsa nevoiașilor îngrijirea proprietăților lor. În acelaș timp, liniștea de care se bucură țara, a făcut ca populațiunea rurală să crească în mod considerabil, chiar în acele localități unde lipsa de brațe eră mai simțitoare. În fine, mașinile agricole, atât de perfecționate, înlocuiesc în mare parte brațele, fără de cari agricultura eră imposibilă pe moșiile de mare întindere.

Iată de ce legislatorul modern dorește, în interesul proprietății și în interesul țării, ca fiecare moșier să-și caute singur proprietățile. Cel mult îi permite să se substituiască printr'un arendaș; dar și arenzile nu le vede cu ochi buni și în consecință legislatorul impune la o taxă de foncieră mai mare pe proprietarul care își arendează moșia decât pe acela care și-o caută singur. Curentul actual merge până acolo, încât de câtva timp se agită chestiunea de a legiferă arendările într'un mod și mai sever.

În fine, legislatorul modern nu putea vedea cu ochi buni desmembrarea proprietății, nici cedarea drepturilor reale asupra acelora cari nu sunt proprietari, adesea nici măcar români.

Iată de ce legislatorul a interzis pentru viitor înființarea de embaticuri noi. Pentru cele existente a făcut o deosebire: pe cele constituite de chiar Statul le-a desființat prin răscumpărare; pe cele concesionate de particulari, neputându-se

atinge de drepturile câştigate, le-a lăsat în ființă, dar... *cu părere de rău.*

Dacă toate sforțările legislatorului modern tind spre desființarea embaticurilor existente; dacă dănsul vede în menținerea lor o perturbare a mersului regulat al afacerilor, atunci, spre a nu violă spiritul legii, magistratul, chemat să deslege chestiunile supuse judecății sale, va trebui să încline, pe cât va putea, spre desființarea emfiteozei. Într'adevăr, doctrina și jurisprudența română și străină sunt unanime pentru a decide că magistratul trebuie să prefere în totdeauna spiritul legii textului mort.

Tot așa trebuie să decidem în chestiunea ce ne preocupă. Legislatorul dorind desființarea embaticurilor existente, magistratul, care nu este chemat să facă operă socială, ci să contribuie la aplicarea operei sociale, înjghebată de legislator, va profita de toate ocaziunile, ce i se prezintă, pentru a declara cât de multe embaticuri ca desființate.

Ori, pentru a putea decide că embaticurile ce ne preocupă, în special, pot fi anulate, magistratul n'are decât să se călăuzească de următoarele principii:

1° Tradiția, astfel precum am studiat-o în dreptul roman;

2° Spiritul Legii Caragea, nu o interpretare judaică;

3° Aplicarea art. 948, al. 4, adică constatarea că contract fără cauză nu poate exista și dispărând via a dispărut cauza, de oarece pactele embaticare menționează în mod formal că pogoanele au fost date «*ca să se sădească vie*»;

4° Aplicarea art. 1415 din Codul civil, dupe care reînființarea pactului embaticar este prohibită, așa încât, chiar dacă embaticarul ar vroi și ar putea planta din nou o vie, totuș aceasta nu i s'ar putea îngădui, de oarece aceasta ar însemna a face un nou contract embaticar;

5° În fine, aplicarea art. 3, capit. V, p. III, a Codului Caragea, combinat cu art. 1415 din Codul civil, dupe care pactul embaticar trebuie observat întocmai după tocmeală; ori, dacă pactul poartă clauza că pământul este destinat sădării de viță, fără îndoială embaticarul nu poate să sădească azi pe el, fie cereale, fie orice altă plantațiune, de oarece ar violă astfel «*tocmeala*», și dupe art. 1020 din Codul civil condițiunea rezolutorie este totdeauna subînțeleasă în contractele sinalagmatiche, dacă una din părți nu îndeplinește angajamentul luat.

Iată deci motivele pentru cari credem că embaticurile de vie, contractate sub imperiul Codului Caragea, trebuiesc azi anulate din moment ce via a fost distrusă cu desăvârșire de filoxeră.

Este adevărat că țăranul va pierde, dar colectivitatea va câștiga, de oarece pământul va avea o utilitate mai mare și, în fine, se va vedea și sfârșitul unei stări de lucruri ce nu poate continua, adică desmembrarea proprietății. Epoca expedientelor s'a terminat; e deci timpul să intrăm în principiile sănătoase ale dreptului prin abrogarea dedublării proprietății.

Dr. G. Mandy,
Avocatul Ministerului de finanțe

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE, S. III

Audiența dela 17 Octombrie 1908

Președenția d-lui G. P. PETRESCU președinte

C. F. R. cu Lazăr și I. Kuhnberg

Transport pe căile ferate.—Faptul unui călător de a lua cu sine în vagonul de persoane mărfuri explozibile — Contravenție la regulamentul de transport. — Amendă.—Delict civil.—Călătorul nu se poate apăra de răspundere pe motiv că e minor.—Răspunderea civilă a tatălui, conform art. 1000 din Codul civil.

Faptul de a călători pe căile ferate, luând cu sine în vagonul de persoane mărfuri explozibile, constituie o contravenție la prescripțiile regulamentului de transport pe căile ferate, care prevede o amendă de 15 lei de fiecare kilogram.

Nu poate fi apărat de o asemenea răspundere un călător sub cuvânt că e minor, căci este vorba de un delict civil, iar nu de un contract.

În asemenea caz, Direcția C. F. R. e în drept a pune în cauză pe tatăl contravenientului, care răspunde, conform art. 1000 din Codul civil, de prejudiciul cauzat de fiul său minor prin delictul său.

Nu se poate deduce că Direcția C. F. R. a renunțat la încasarea amendei, din faptul că șeful de tren a permis contravenientului să călătorească până la stația de destinație, pentru că acest fapt este săvârșit de prepușii Direcției C. F. R. în afară de atribuțiunile lor, cari nu erau de a acoperi abuzurile și de a renunța la amenda cuvenită direcției.

Deciziunea 284/908. — Casată sentința Tribunalului Ilfov, secția comercială, No. 233/908, în urma recursului făcut de C. F. R., dată în proces cu Lazăr și Iancu Kuhnberg.

Curtea,

Ascultând pe d-l avocat Maniu, în dezvoltarea motivelor de casare, și pe d-l avocat Spati, în combateri.

Deliberând,

Asupra motivalui I:

«*Rea interpretare a art. 948 urm și 1162 din Codul civil. Violarea § 29 și 30 din regulamentul de transport și a No. 33 din anexele lui, cum și a dispozițiunilor tarifului local, edictate pe baza art. 23 din Legea de poliție și exploatare a C. F. R., din România.*

«*Tribunalul scutește pretinsul minor de amenda ce mi se datorează pe baza acestor texte, fără să constate vreo lipsă de discernământ, singura împrejurare pentru care ar fi putut să fie declarat iresponsabil.*

Având în vedere că din sentința atacată cu recurs rezultă că Direcția C. F. R. a chemat în judecată pe Lazăr Kuhnberg și a cerut să fie condamnat la plata unei amende convenționale, prevăzută în tariful local

de călători și bagaje, pentru faptul că, călătorind pe calea ferată, a luat cu sine în vagon cartușe încărcate de revolver în greutate de 62 kgr., cari obiecte, după regulamentul de transport, sunt oprite de a putea fi transportate în vagoanele de călători ;

Având în vedere că tribunalul constată că în adevăr Kuhnberg a călătorit într'un vagon de călători cu cantitatea de cartușe mai sus arătată ; că prin acest fapt a pus în pericol transportul de călători și a contravenit prescripțiilor de siguranță publică a regulamentelor în vigoare, și, în fine, că în tariful local se prevede pentru această contravenție, afară de pedepsele prescrise de regulamentele de poliție și de Codicele penal, și o amendă convențională de 15 lei de fie care kilogram ;

Că, cu toate acestea, tribunalul a respins acțiunea pentru motivul că contractul de transport intervenit între direcțiune și Kuhnberg ar fi nul, din cauza incapacității lui Kuhnberg care în timpul contractării, adică a călătoriei pe calea ferată, era minor, fiind în etate numai de 19 ani ; că contractul fiind nul nu ar putea servi de bază acțiunii intentată de direcțiune, și de aceea a respins-o ca neîntemeiată ;

Considerând că direcțiunea își întemeiază acțiunea pe faptul că Kuhnberg a luat cu sine în vagon mărfuri explozibile în contra prescripțiilor regulamentului de transport, iar nu pe contractul de transport ;

Că acest fapt este o contravențiune comisă de intimat cu ocaziunea călătoriei, dar care este cu totul deosebită de contractul de transport care de altfel este valabil, fiind încheiat pe baza tarifului stabilit în puterea Legii de poliție și exploatare a căilor ferate, și care este obligatorie pentru toți călătorii fără deosebire ;

Considerând că dacă legea proteje pe minori în contra ușurinței și neexperienței lor, când sunt vătămați prin convențiunile ce încheie, nu tot așa este pentru greșalele ori delictete ce comit ; în acest caz ordinea publică și siguranța persoanelor cere ca minorul să răspundă de faptele sale, cu singura condițiune ca să nu îi lipsească discernământul necesar din cauza frăgezimii etății ;

Considerând că, în speță, tribunalul constatând că Kuhnberg a comis un delict civil și cu toate acestea apărându-l de răspundere numai pe motivul că este minor, prin aceasta a făcut o rea aplicare și interpretare a art. 948 și 1162 din Codul civil ; prin urmare, motivul de casare este întemeiat.

Asupra motivalui al II-lea :

« Rea interpretare, tot din acest punct de vedere, și a art. 1100 din Codul civil, întru cât tribunalul, care adoptă motivele cărții de judecată, scutește și pe părintele minorului de orice răspundere trimițându-ne a face separat acestuia o acțiune pe cale principală, ceea ce nu este prevăzut în nici un text de lege ».

Considerând că Direcțiunea căilor ferate a chemat în judecată și pe tatăl contravenientului ca să răspundă de prejudiciul cauzat de fiul său minor prin delictul mai sus arătat ;

Considerând că tribunalul făcând aceeași confuziune, între contractul de transport și contravențiunea comisă, a respins cererea făcută în contra tatălui și astfel a violat art. 1000 din Codul civil, care face pe tatăl răspunzător de prejudiciul cauzat de copilul său minor ; prin urmare și acest motiv este întemeiat.

Asupra motivalui al III-lea :

« Violarea art. 97 și 1704 din Codul civil. În adevăr, tribunalul nu motivează atunci când în fapt am dovedit că d-l Lazăr Kuhnberg a pus în pericol transportul, fără știrea toleranța sau asentimentul prepusului nostru.

« Dar tribunalul și în drept comite un exces de putere căci este de principiu că faptul de complicitate al prepusului că de convență cu o altă persoană să calce atribuțiunile sale și să înfrângă dispozițiunile regulamentare în dauna au-

torității care l-a pus a le păzi, nu poate scuti pe autorul infracțiunii dela reparațiunea acelor daune

« Tribunalul, deducând din această pretinsă complicitate a prepusului o renunțare tacită a însăși direcțiunii la drepturile pe cari le are dela lege, violează sus cifatele texte ».

Considerând că tribunalul, pentru a respinge cererea direcțiunii, s'a întemeiat și pe împrejurarea că după ce s'a descoperit contravențiunea de către șeful de tren, contravenientul nu a fost oprit, ci i s'a permis să călătorească până la stațiunea de destinațiune ; și din acest fapt tribunalul deduce că direcțiunea ar fi renunțat la dreptul ce avea de a cere și de a incasa amenda ;

Considerând că șefii de tren, ca prepuși inferiori, sunt datori să se conforme și să execute regulamentul de exploatare, iar nu să acopere abuzurile și să renunțe la amenzile convenite direcțiunii ;

Că, dar, chiar de ar fi adevărat, în speță, că șeful de tren ar fi nesocotit regulamentul, și în mod abuziv ar fi îngăduit pe contravenient să călătorească până la stațiunea de destinațiune, totuș din acest fapt nu se poate deduce o renunțare din partea direcțiunii pentru simplul motiv că el este comis afară din atribuțiunile presupusului ; și, prin urmare, nu poate să fie o pus, nici a obliga pe direcțiune ;

Că tribunalul, nesocotind aceste principii, și nemotivând în alt mod renunțarea direcțiunii la acțiunea ce exercită, a comis un exces de putere, astfel că și ultimul motiv este întemeiat ;

Pentru aceste motive, Curtea casează, etc.

TRIBUNALUL JUDEȚULUI PUTNA, SECȚIA I

Audiența dela 11 Noembrie 1908

Președenția d-lui EMANUIL STROICI, prim-președinte

D-rul Constantin Mancaș cu Natalia și Căpitan Olănescu

Sentiința civilă No. 241

Urmărire silită. — Avere dotală. — Dreptul de uzufructuar al soțului asupra veniturilor averii dotale din momentul căsătoriei. — Dacă asemenea venituri se pot urmări de creditorii înzestrătoarei pe calea directă a urmării silite. — (Art. 1233, 1242 și 1251 din Codul civil).

Conform art. 1233, 1242 și 1251, și după întreaga economie a legii cu privire la regimul dotal, bărbatul, din momentul celebrării căsătoriei, devine administratorul legal al averii dotale și în acelaș timp dobândește folosința acestei averi, și cu toate că legiuitorul nostru nu a reglementat anume dreptul de folosință al bărbatului, totuș este admis că el e supus în general aceluiași regule ca și uzufructul ordinar.

Prin urmare, uzufructul unei averi dotale din momentul ce a trecut în patrimoniul soțului, el încetează de a mai fi gajul creditorilor înzestrătoarei și, deci, devine insesizabil pe calea directă a urmării silite.

Tribunalul,

Asupra contestației făcută de d-l Dr. Constantin Mancaș, personal, prin petiția înreg. la No. 23.192 din 10 Octomvrie 1908 înaintea acestui tribunal, prin care ținde a se scoate de sub urmărire uzufructul moșiilor Vidra și Tichiriș cum și al muntelui Tisarul din județul Putna, uzufruct ce a fost constituit dotă soției sale de către d-na Profira Șendrea și pe care creditoarea urmăritoare d-na Natalia Olănescu, născută Petrovan, l-a scos în urmărire odată cu nuda proprietate a sus

ziselor imobile, în calitate de creditoare atât a soției sale, cât și a d-nei Șendrea ;

Având în vedere susținerile părților, cum și actele din dosar din cari rezultă în fapt următoarele : Prin sentința acestui tribunal, cu No. 156 din 1 Octomvrie 1908, pentru motivele prevăzute în acea sentință, se respinge o contestație făcută la aceeaș urmărire de către contestatorul C. Mancaș, în calitate de procurator și administrator legal al averii dotale a soției sale, prin care tinde a se scoate de sub urmărire nuda proprietate a imobilelor de mai sus, hotărîndu-se astfel de către tribunal că creditoarea urmăritoare, d-na Natalia Olănescu, având o creanță anterioară căsătoriei d-nei Dr. C. Mancaș, poate să urmărească imobilele, pe cari aceasta din urmă și le-a constituit dotă, direct pe calea execuției silite fără să aibă nevoie de acțiunea pauliană ;

După pronunțarea acestei hotărîri, d-l Dr. C. Mancaș face din nou prezenta contestație, însă numai în ce privește uzufructul, susținând că din momentul ce, după cum stabilește cu actul său dotal, acest uzufruct a fost constituit dotă soției sale, de către o terță persoană, creditorii soției sale, cum și ai constituentei, anteriori căsătoriei, nu pot să-l urmărească în acest mod și cel mult trebuiesc să recurgă la acțiunea pauliană, pentru a readuce această avere mai întâiu în patrimoniul debitoarei lor, anulând pe această cale actul dotal făcut în paguba drepturilor lor și apoi să procedă la urmărire ;

Având în vedere că creditoarea urmăritoare, prin apărătorul său, d-l avocat Ulvineanu, susține că soțul ne având un drept real de uzufruct asupra averii dotale, ci numai un drept personal, care este exercițiul dreptului său de mandatar, atașat calității de administrator legal, nu se poate opune dreptului ce are creditoarea urmăritoare de a urmări averea dotală, drept izvorit din creanța sa cu dată certă anterioară căsătoriei, mai cu seamă că este generalmente cunoscut că, în orice contestație la urmărire, terțul contestator trebuie să a-rate că are un drept real asupra lucrului ce voiește a-l revendica ;

Având în vedere că legiuitorul, prin art. 1718 și 1719 din Codul civil, a stabilit principiul că averea debitorilor, prezentă și viitoare, servă drept gaj comun al creditorilor, și astfel, conform acestui principiu, creditorii sunt în drept să facă toate actele de natură a menține întregul patrimoniu al debitorilor lor, cum și de a exercita orice acțiune ce tinde la acest scop, reintrând astfel în drepturile ce le sunt consfințite de creanțele lor ;

Având în vedere că aceste drepturi ale creditorilor sunt supuse, în ce privește validarea lor față cu debitorii, la anumite reguli de către legiuitor ;

Considerând că în speță, după cum se constată din actele din dosar, defunctul Alexandru Șendrea la moartea sa institue ca moștenitoare asupra nudei proprietăți a averii sale pe copila sa Elena Șendrea, iar uzufructul acestei averi îl lasă soției sale d-na Profira Șendrea, dispunând în acest mod prin testamentul său olograf cu data de 13/25 Ianuarie 1889, care consfințește ultima sa voință ;

Considerând că la mariajul d-rei Elena Șendrea cu contestatorul, Dr. C. Mancaș, d-na Profira Șendrea constitue dotă fiicii sale întregul uzufruct ce-i fusese lăsat de soțul său def. Al. Șendrea, așa că acest uzufruct, intrând în patrimoniul d-nei Mancaș, a intrat cu condițiunea totalității, după cum a prescriis donatoarea ; prin urmare, el e insesizabil ;

Considerând că, după cum reiese din dispozițiunile art. 1233, 1242, 1251, și chiar din întreaga economie a legii cu privire la regimul dotal, bărbatul, din momentul celebrării căsătoriei, devine administratorul legal al averii dotale și în acelaș timp dobândește folosința acestei averi ; și cu toate că legiuitorul nostru nu a reglementat anume dreptul de folosință al bărbatului, totuș este

admis că el e supus în general aceluiași regule ca și uzufructul ordinar ;

Considerând că, din moment ce soțul dotal are folosința bunurilor dotale, ca consecință logică pentru el a acestei folosințe, este dreptul de a se folosi de fructele și veniturile dotale ca și uzufructuarul ordinar ; adică ele intră în patrimoniul său, dobândește asupra lor proprietatea, căci, dacă nu ar fi astfel, cum le-ar putea consuma ?

Că, prin urmare, uzufructul averii dotale aparținând soțului în plină proprietate, contestatorul Dr. C. Mancaș se poate opune, în speță, la urmărirea ce se exercită de creditoarea urmăritoare, d-na Olănescu ;

Că, deși d-na Profira Șendrea este debitoarea directă a creditoarei urmăritoare, însă dânsa înstrăinând această avere anterior urmăririi și comandamentului, unei alte persoane, în speță contestatorul Mancaș, această avere a intrat în alt patrimoniu și, întru cât între contestator și creditorul constituționalului dotei nu există absolut nici un raport juridic, cu privire la această datorie, urmează ca creditorul urmărit să exercite mai întâiu în potriiva debitoare sale acțiunea pauliană ; că pe această cale, anulând actul făcut în mod fraudulos în paguba averii sale, să readucă astfel averea înstrăinată în patrimoniul debitoare sale și apoi să ceară executarea creanței ce urmărește astăzi ;

Că din momentul ce aceasta fiind situația juridică a părților, uzufructul, care odată a fost în patrimoniul d-nei Profira Șendrea, trecând în patrimoniul altei persoane, el încetează de a mai fi gajul creditorilor d-nei Șendrea și, deci, devine insesizabil pe calea directă a urmăririi silite ;

Considerând că numai într'un singur caz creditorii pot urmări direct o avere a debitorilor lor, și anume atunci când ar fi avut loc un act simulat între acel debitor și un terțiu, averea ce se urmărește astfel rămânând de fapt în patrimoniul debitorului, creditorul în paguba căruia s'a făcut actul simulat poate oricând să opue pe cale de excepție, în timpul când urmărește silite acea avere, simulațiunea în caz de contestație, și aceasta pentru motivul logic că averea aceea nu a ieșit un singur moment din patrimoniul debitorului său ; astfel ar fi fost când d-na Șendrea ar fi vândut, spre exemplu, în mod simulat uzufructul unui terțiu, și acesta ar fi contestat urmărirea în calitate de terțiu achizitor ;

Că, astfel fiind, tribunalul găsește că uzufructul moșiilor Vidra și Tichiriș, cum și al Muntelui Tisarul, nu se poate lua din patrimoniul contestatorului pe calea urmăririi silite, ci mai întâiu urmează ca creditoarea să exercite în potriiva debitoare sale acțiunea pauliană, anulând pe această cale actul de donațiune, fie că contractul de dotă se consideră ca donație, fie ca contract oneros ; căci cert este că creditorii constituționalii nu mai pe calea acestei acțiuni pot urmări pe soț și deci urmează ca contestația aceasta să fie admisă și să se scoată de sub urmărire dreptul de folosință pe care contestatorul îl are ca soț asupra moșiilor Vidra, Tichiriș și Muntele Tisarul, în baza actului dotal autentificat de Tribunalul Bacău sub No. 2420/907 ;

Văzând și cererea de cheltueli, formulată de contestator, pe care tribunalul în aprecierea sa le fixează la suma de 250 lei ;

Pentru aceste motive, redactate de d-l membru de sedință, N. C. Penciușescu, admite contestația făcută de D-rul Constantin Mancaș, etc.

(ss) Em. Stroici ; N. C. Penciușescu.

Grefier, (s) G. C. Călcăiu.

A apărut : Vol. III *Explicațiuni teoretice și practice asupra Codului de comerț de d-l Gr. V. Maniu*. Primele două volume au fost premiate de Academia Română.

Prețul 12 lei. Depozit la *Curierul Judiciar* care servește la cerere orice cărți de drept, române și streine.